

Lastenpsykiatrian lähetekriteerit

Lastenpsykiatristen oireiden selvittely ja hoito käynnistetään aina perustasolla hyödyntäen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä oppilashuollon moniammatillisten tiimien osaamista (varhaiskasvatus, neuvola, koulu, perhepalvelut, perheneuvola, hyvinvointialueiden omat lastenpsykiatrian yksiköt).

Mikäli perustason toimista huolimatta lapsen psyykkisessä voinnissa ja toimintakyvyssä ei tapahdu kohen- tumista ja oirekuva on keskivaikea tai vaikea-asteinen, harkitaan lähettämistä erikoissairaanhoidon yhteis- työssä lapsen ja huoltajien kanssa.

Kiireellistä lähetettä tai päivystyslähettä tulee harkita, mikäli lapsella esiintyy jotakin seuraavista:

- Akuutti itsetuhokäyttäytyminen
- Akuutti psykoottisuus
- Vaarallisen tuhoava käytös
- Voimakas, toimintakykyä rajoittava ahdistuneisuus

HUS Lastenpsykiatria vastaa 0–12-vuotiaiden lastenpsykiatrisesta diagnostiikasta ja hoidosta, mikäli lapsella epäillään jotakin seuraavista häiriöistä:

- Vauvojen vaikeat kontakti- ja säätelyhäiriöt, kun somaattiset ja neurologiset taustatekijät on arvioitu
- Vaikeat tunne-elämän ja/tai käyttäytymisen häiriöt, jotka rajoittavat merkittävästi toimintakykyä
- Neuropsykiatriset häiriöt, ja muut laaja-alaiset kehitykselliset häiriöt, joihin liittyy vaikeita, toimintakykyä rajoittavia tunne-elämän ja/tai käyttäytymisen ongelmia
- Vaikeat syömishäiriöt, jolloin lähete tehtävä myös pediatrialle
- Psykoosioireet tai epäily psykoosisairaudesta
- HUSissa hoidettavan lapsen somaattiseen sairauteen liittyvät vakavat psyykkiset oireet
- Vaikeat tai pitkäkestoiset somaattisiin oirein ilmenevät psyykkiset häiriöt
- Toimintakykyä haittaavat hoitoresistentit unihäiriöt
- Lapsen päihdehäiriöt, jolloin lastensuojelun toimenpiteet ensisijaisia

HUOM. Lähetteen laatii aina lääkäri, joka kirjaa myös somaattisen ja psykiatrisen statuksen sekä kysy- myksen asettelun.

1 Lähetteen sisältö

1.1 Henkilötiedot ja perhetiedot

- Nimi, syntymäaika
- Lapsen ja huoltajan äidinkieli, tulkin tarve
- Koulu ja luokka-aste / varhaiskasvatus
- Lapsen asumis- ja huoltajuusjärjestelyt, vanhempien nimet ja yhteystiedot
- Mikäli lapsi asuu sijaishuollossa, sosiaalityöntekijän yhteystiedot ja kannanotto lähetteen laatimiseen
- Mahdollinen lastensuojelukontakti ja muut tukitoimet
- Tieto huoltajien informoinnista ja suostumuksesta lähetteen laatimiseen; Huom! eronneiden vanhempien yhteishuoltajuus: kummankin vanhemman suostumus
- Yli 10-v lapsen suostumus lähetteen laatimiseen

1.2 Psykiatriset oireet

- Tärkeimmät ajankohtaiset oireet: niiden alkamisaika, vaikeusaste (frekvenssi, intensiteetti) ja vaikutus lapsen toimintakykyyn
- Lapsen ja huoltajien arvio tutkimuksen/hoidon tarpeesta
- Seuraavat oire- ja toimintakykylomakkeet tulee olla ajankohtaisesti täytettynä ja tulos kirjattuna lähetetekstiin (lomakkeet voi lähettää postitse/salatulla sähköpostilla jälkikäteen)
  - ADHD-epäily: ADHD-RS (Käypä hoito) huoltajat ja opettaja ja PikkuKesky/Keskittymiskysely (vo/opettaja)
  - Autismikirjon häiriön epäily: ASSQ (huoltajat ja opettaja)
  - Tarvittaessa skoorattuna tulossivut SDQ, Viivi (5–15), LAPS-lomake

1.3 Lapsen toimintakyky ja vahvuudet

- Arjen toimintakyky eri ympäristöissä (kotona, koulussa/varhaiskasvatuksessa, ystävyys-suhteissa, harrastuksissa)

1.4 Muut taustatiedot

- Somaattiset sairaudet, lääkitykset, aiemmat psyykkiset oireet ja niiden hoito
- Tiedot perusterveydenhuollon tai muun tahon (esim. varhaiskasvatus, neuvola, koulu, yksityissektori) tekemistä tutkimuksista ja kuntoutuksista
- Lähisuvussa esiintyvät mielenterveyden häiriöt ja sairaudet

1.5 Status

- Somaattinen, neurologinen ja psykiatrinen status sekä kasvutiedot

1.6 Lähettävän tahon yhteystiedot

1.7 Liitteet

- lausunnot, kasvukäyrät ym.

2 Lastenpsykiatriset konsultaatiot

Yhteistyökumppanit voivat konsultoida erikoissairaanhoidoa lapsen psykiatriseen oireiluun, sen selvittelyyn ja hoitoon sekä palveluohjaukseen liittyvissä kysymyksissä. Erityisesti epäselvissä tilanteissa suositellaan erikoissairaanhoidon konsultaatiota ennen lähetteen laatimista. Lähetteen laatimisen sijaan voit tehdä myös kirjallisen erikoissairaanhoidon konsultaation.

2.1 Päivystysajan konsultaatiot lääkäreille

- Lasten- ja nuorisopsykiatriset päivystyskonsultaatiot arkisin klo 15.30–8.00 ja viikonloppuisin perjantaista klo 15.30 – maanantaihin klo 8.00 p. 050 427 9054

2.2 Kiireelliset virka-ajan konsultaatiot yhteistyökumppaneille

- Alle 13-vuotiaista arkisin klo 8.00–15.30 p. 050 427 9054
- Somaattisilla osastoilla olevien lasten psykiatriset konsultaatiot pyydetään lasten yleissairaalapsykiatrian yksiköstä, joko Uuden lastensairaalan p. 050 4271501 tai Jorvin p.050 4284768 työryhmältä

2.3 Kiireettömät konsultaatiot yhteistyökumppaneille:

- KESKINEN ALUE (Helsinki 00100–00790)
  - Soittopyyntö jätetään arkisin klo 8–15 p. 050 428 6467
- ITÄINEN ALUE (Helsinki 00800–00990, Itä-Uusimaa)
  - Soittopyyntö jätetään arkisin klo 8–15, p. 050 428 6705
- LÄNTINEN ALUE (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue)
  - konsultaatioaika lääkäreille ti klo 14:30-15:30
  - ajanvaraus carina.granroth@hus.fi tai p. 050-3441419

- POHJOINEN ALUE (Vantaa, Kerava ja Keusote)
  - Soittopyyntö jätetään arkisin klo 8–15, p. 09-47167731 (Vantaa ja Kerava), p. 050-4275236 (Keusote)
  - HYKS Varhain Lapset -konsultaatiot Vantaa 040 847 3323
- Ruotsinkielisiin lapsiin liittyvät konsultaatiot:
  - HUCS Svenska barnpsykiatriska mottagningar ti kl.12-12:30 tel. 050 428 7284
- Pienten lastenpsykiatrian konsultaatiot
  - Soittopyyntö jätetään arkisin klo 8–15 p. 050 427 0613
- Oikeuspsykologiset konsultaatiot arkisin klo 12:00–13:00 p. 050 428 7888

3 Sähköiset lähetteet

- <http://www.hus.fi/sairaanhoito/valitse-hoitopaikaksi-hus/lahetenavigaattori>
- Lastenpsykiatrian erikoisalakoodi 75

HUSin ohjeistuksen mukaisesti lähetteet liitteineen pyritään käsittelemään 3 vrk:n kuluessa saapumisesta. Liitteet sähköisiin lähetteisiin pyydetään

- salatulla sähköpostilla osoitteeseen lastenpsykiatria.lahetokeskus@hus.fi
- faxilla 09-471 80987

Lähetekäsittelyn yhteydessä paperiset liitteet skannataan HUSin sähköiseen potilasjärjestelmään.

4 Paperiset lähetteet

4.1 5-vuotiaiden ja sitä nuorempien lähetteet

HUS Pienten lastenpsykiatria
Sörnäistenkatu 2, PL 605
00029 HUS
FAX: 09 471 80890

4.2 6–12-vuotiaiden lähetteet

HUS Lastenpsykiatrian TAK-yksikkö, Keskinen
Ratapihantie 11, PL 355
00029 HUS
FAX: 09 471 80987

Läheteohje / HUS Lasten ja nuorten sairaudet / Lastenpsykiatria / Laatijat: Tuija Fontell, Minna Mannerkoski, Juulia Paavonen ja Heidi Somersalo / Hyväksyjä: [Leena Repokari] / 20.02.2023